

Lettre-arc+kép

Láthatóvá tenni a láthatatlant Kútvölgyi-Szabó Áron munkáihoz

Kútvölgyi-Szabó Áron alkotásaihoz leginkább talán Joseph Beuys egy idézetének a segítségével közelíthetünk, mely szerint „a gondolkodás eleve plasztika, szkulpturális folyamat.” Részben ez az elképzelés indította el a művészt abban, hogy gondolkodásmódokat, mentális pályákat, emberi viszonyokat térben mutasson meg, hangsúlyozva, hogy a tér és időbeliség (a négydimenzionalitás) valamint a körüljárhatóság az ő számára nélkülözhetetlen, sőt legfontosabb elemei egy műnek. A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának szobrász szakán 2013-ban végzett alkotó folyamatosan távolodik a klasszikus értelemben vett műfaji határoktól, és egy olyan irány felé tart, amelyben megfér egymás mellett a „virtuális plasztika”, a videó/animáció, a hegesztett fémszerkezet vagy a print alapú munka, és ahol az anyagiség helyett a térköz-pontúság dominál.

Kútvölgyi-Szabó letisztult, geometrikus művei mögött rejlő komplexitás alapját az a mindenki által ismert, ám korántsem túl optimista tapasztalat adja, amely szerint a másik teljes megismerése lehetetlen. Bármennyire is igyekszünk, önmagunk vagy egy másik ember maximális „feltérképezése” nem valósulhat meg, ahogy a félreértés, az elértés, a kimondatlanság is benne lakozik minden mondatunkban és kijelentésünkben. Az igyekezet persze szükséges, az átfogóbb megértés leginkább egy probléma minél több szempontú vizsgálatával érhető el. Ahogy Helmut Plessner *Más szemmel* című esszéjében írja: „El kell idegenedni az ismerőség zónájától, hogy újra látható legyen. (...) Minduntalan szükségünk van más szemre, hogy ismét, más módon tegyük láthatóvá azt, amit régen láttunk, de nem tudtunk megörizni.” Kútvölgyi-Szabó is ezt a fajta távolságtartást, kívülre helyezkedést választja, hozzáállása ugyanakkor empátiával párosul.

A művész a portréábrázolással való több éves kísérletezés során jutott el arra a felismerésre, hogy a külsődleges elemek megjelenítése helyett a „belső portré”, azaz a személyiség megragadása felé forduljon. A hálózatelmélet és a konnekciónizmus legújabb eredményeit alapul véve, érdeklődésének középpontjába az egyénenként eltérő, mentális hálózatok, „belső térképek” kerültek, amelyek fogalmak, képzetek, ideák összekötetéseiből állnak. Ezek a vázrendszerek alkotják és határozzák meg gondolkodásunkat, világnézetünket és felelnek azok különbözőségéért is. A jelen lapszámban szereplő alkotások szinte mindegyikén fellelhetők ezek a hol kristályokra, hol csillagképekre emlékeztető fém vagy virtuális „mind map”-ek, amelyek egy ember mentális hálózatává összeállva térben is értelmezhetővé válnak. Persze ezek a belső folyamatok ilyen formában sosem láthatók vagy modellezhetők, és éppen ez válik a művész fő céljává: láthatóvá tenni, vizualizálni ezeket a láthatatlan konstellációkat.

A művész diplomamunkája, mely az *Egy diskurzus anatómiája* (2013) címet viseli, két nagyméretű hegesztett fém hálózatból és gumis fonallal több ponton „összekötve”, a kettő közt lebegő kisebb szerkezetből áll. Ebben a munkában, ahogy az a címből is következik, egy beszélgetés folyamata, időben és térben való kibomlása, két ember gondolatainak egymásra hatása

érhető tetten, a köztes rész magát a kapcsolatot, a közös pontot jelezi, amelynek során a két gondolkodásmód összeér(het). A hálózatok szinte lebegnek a térben, a láthatatlan rögzítés ismét csak gondolataink képlékenységet és térbeliségét hangsúlyozza. A munka másik része egy „virtuális plasztika”, amelyben egy programozó segítségével létrehozta mindennek a négydimenziós, virtuálisan körbeforgatható verzióját is, mellyel a néző teljes betekintési lehetőséget kap egy diskurzus dinamikájába. Ennek lehetőségei, rejtett kölcsönhatásai juthatnak eszünkbe az állandóan változó animációt nézve, míg a fémplasztika egy már lezajlott beszélgetést modellez le.

Az FKSE *Entering* – új tagok kiállításán is bemutatásra került az *Enyém, tiéd, övék* (2013) című térbeli tabló, az első olyan munka, amely egy konkrét témára, egy a közbeszédben manapság gyakran előbukkanó fogalomra reflektál, a *baza* lehetséges „jelentéseinek” megannyi személyes változatát teszi láthatóvá. A kilenc kisebb szerkezet egyfajta mikrohálózatként jelenik meg egy nagyobb egységből kiragadva, gondolkodásunk egy szeletét, a hazáról alkotott gondolati kört bemutatva, ami valakinél hol erősebben, hol lazábban kapcsolódik mentális térképének többi darabjához. Négy szótár haza-definícióját segítségül hívva (Joseph Kosuth gyakorlatát megidézve) ezek a szócikkek egy 3x3 méteres szivacs-tábla oldalán olvashatók. Minderre rendhagyó módon felülről, a szócikkek négyes felosztását követve egy több mint ezer képből álló válogatás vetül, archív fotók, amelyek a Fortepan gyűjteményéből és a művész családi albumaiból kiválogatott, valamint saját fotóinak keveredéséből állnak össze. A kollektív és a személyes emlékezet, a múlt és a jelen összefonódása jelenik meg itt, és csak találgatni lehet, melyik kép honnan származik. Ez a rétegzettség, a fémszerkezetek és a fotók ütköztetése kiegészül egy újabb szinttel, egy a mű terében áramló konstrukcióval. Ez a hálózat tulajdonképpen a kilenc, térben megjelenített haza-fogalomnak a szintézise, azok közös pontjaként értelmezhető, amely ugyanakkor állandó mozgásával és alakulásával véletlenszerűen kapcsolhatja össze egymással a fotókat és a fémszerkezeteket, különféle variációkat teremtve, és hozza játékba az eddig hiányzó időbeliség kérdését is. Az állandóan változó fotók is a különböző szócikkek eltérő olvasási iránya szerint helyezkednek el, körbejárásra és szokásos nézőpontjából való kimozdulásra sarkalva a nézőt, utalva egy adott fogalom – jelen esetben a hazáról alkotott kép – több oldalról való értelmezésére, ami Kútvölgyi-Szabó egyik fő célkitűzése.

Ez az első mű, amely abba az irányba vezet, ahol a művész az immár „megtalált” és elsajátított eszköztárat konkrét helyzetekre, jelenségekre, szituációkra alkalmazza. A tervezett új munkák erősen kritikai jellegűek, és olyan, mindenki által ismert helyzetekre reflektálnak, mint az oktatási rendszer ketőssége, a vallási fanatizmusban rejlő veszélyek, a média manipuláló jellege, a tabu és a cenzúra megjelenése a hétköznapokban. A korábbi eszköztárat továbbfejlesztve a művész újszerűen, de továbbra is a belső mentális hálózatokra építve vizsgálja és kritizálja a hatalmi mechanizmusok milyenségét, az eltérő fogalmi konstrukciók működését.

Gadó Flóra